

LO GRINHON

La Gazeta dau Vivarés d'en Naut

SOMARI

Chalendas tormentaas : G.B.-A Samuel : Fialip Duclaus-Actualitat : Lo Pat-Las Banas dau Diable II-Savem quau sem : Lo Mic-Le Gotèl de la Nana : Joan-Claudi Forêt-Variacion : Lo Quentin-Los javanhòus d'es Rochas Platas : Jan Nicolas-Le chemin des proverbes : Patric Cròs-Devinhalhas : Joan-Ives-Adièu Rogièr : G.B.-Coisina, Estialetas de Chalendas : Marie-Hélène

Chalendas tormentaas

De Chalendas en dimèia libertat, daube totjorn la crenta de la tarribla malaudiá sus nòstras tèstas, qu'es l'imatge d'aquesta fin de 2020 que nos tormenta. Mas volem pas calar !
Vei qu'ia *Lo Grinhon* que vos adut un pauc de distraccion, un passatèms per las longas velhas d'ivèrn. E anètz veire que i a encara de monde per escriure dins nòstra linga...

I a ben de temps que, dins nòstre biais d'escriure, n'i a jamai tant agut. Qu'es un pauc la fiertat dau *Grinhon* que vos o ditz per 2021, « Montarem tant que poirem ». E mercí a Paul Paya per aquesta devise que volem bien faire nòstra.

Bona lectura, bona fin d'an, parem-nos totjorn e tenem nos fièr. Per l'an que ven, veirem bien !
G.B.

A Samuel,

Aurió jamès cregut veire quò, a nòstre eipòca, en plen 21° siècle, veire una tèla sauvatgeria en França.

Qu'aviá fait aquel òme ? Simplement son trabalh. E aviá prèi de precaucions. Ensenhava la libertat d'espression e la laïcitat que son de valors de nòstra Republica que d'uns combatan, joca à tuar.

Encuèi, dengun es a l'abric d'un tarat qu'a eicotat un estremistat islamistat.

Qu'un joine qu'a viuput en França aie pogut faire quò, e es pas lo promèir, qu'a questiona..
L'eicòla, la societat, l'Eitat an falhit ? Los islamistats son pro fòrts ?

Tota las relegions an agut lhurs estremistats. Ara qu'es l'islam. L'islam es una relegion de pètz. Mas n'i a que vòlan legir dins lo Coran quò que vai dins lhurs biais. Son de musulmans que son la promèiras victimas daus islamistats, Z'o chau pas eissublar. Devenèm pas islamofobes.

LO GRINHON

es la revuua de l'associacion
occitana
PARLAREM EN VIVARÉS
D'ès Anonai.

Es mandaa a tots los aderents.
Per la recèure, mandar
12 € per una persona
15€ per un coble a :

LO GRINHON (G. Betton)
La petita Comba
27 rua Marcel Bruyère
07100 ANONAI

Faire lo chec a l'òrdre de
PARLAREM EN VIVARÉS.

Los abonaments partan dau n°
de Prima e s'achaban daube lo
n° d'Ivèrn...

<http://www.bartavel.com/>

D'un latz lo islamistes, de l'autre lo islamofobes. Sièm bien montats. I a pas ben de temps un collèga s'es vegut deifendre d'ensenhar l'islam per de parents !

Nos chau prendre garda de pas pèdre nòstras valors de libertat, d'eigalitat, de fraternitat, de laïcitat, de tolerança. E faire atencion aus malhum dits socials.

Sió professor, sió Samuel

Fialip Duclaus

Actualitat

2019

Adiú, quò vai ?

O pas franc bien !

A bon, siàs malade ?

Creio ben, siau pas de gost

2020

Adiú, quò vai ?

O pas franc bien !

A bon, siàs malade ?

Creio ben, ai pas de gost

Lopat

Participèran per la redaccion: Mic Neiròlas, Joan-Claudi Forêt, Quentin Garnier, Marc Noalha, Patric Cròs, Fialip Duclaus, Jan Nicolas, Marie-Hélène Marteau, Gerard Betton, qu'assurèt mai la coordinacion.

Equipa tecnica per l'expedicion : Raimonda Chanal, Ugueta Betton. Tresorier: Jan-Luc Fourel

Escriure au siecle XIXe ès Refuòc (suïta)

Las Banas dau Diable, II

per Dzonou/ Auguste de Missolz

Dins lo darrèir Grinhon (n°107) vos avem presentat Auguste de Missolz qu'escrivia en *patois* dins los jornaus d'Anonai. Veiquià la suïta de la legenda tira e adaptaa dau manescrit en francés de *L'Oursöide*, poema eroïcomic en dètz chants. (Una rectificacion (error dins lo n°107), aquesta legenda se tròva au chant IX dau poema en francés.)

Las Banas dau Diable (suïta)

- **Hélas, reprite Satan**, j'ai grand froid, si, par grâce
Vous me faisiez au feu quelque petite place
Je jure de ne vous jamais faire de mal !

- Et que ferais-tu donc, vilain, monstre infernal
Dit l'homme, toi, qui n'as su faire oncques autre chose !
Rentre chez toi, serpent, ma porte reste close !
Ce n'est pas le charbon qui manque à ton logis ?

- **Le démon se mordit les lèvres** de dépit,
Mais il ne se tint pas pour battu : - Bonne dame
Dit-il en s'adressant cette fois à la femme,
Ah ! Laissez-moi passer mes cornes seulement
Par la chatière ; hélas, c'est là précisément
Que je souffre le plus ! Rien qu'un brisou d'air tiède
Me ferait tant de bien ! – Tandis qu'il intercède,
La fille rassurée à ce parler mielleux
Que le maudit tachait d'adoucir de son mieux :

- Mais, au fait, quel grand mal y voyez-vous, mon père ?
Dit-elle. – Elle a raison, si j'ouvrais, dit la mère,
Qui se sentait rôtir par la curiosité !

Le Démon, ne perdait pas un mot. L'effronté
Redoubla ses soupirs, adoucit sa prière ;
Tant que la femme enfin trouva la chatière.
Mais pas besoin n'était d'entrouvrir : du démon
Les cornes s'allongeaient déjà dans la maison.

Le roquet aboya ; tremblante dans sa cage
La blanche tourterelle arrêta son ramage.
Le maître en vain voulut repousser le loquet,
La tête avait suivi les cornes. Le roquet
Jappa plus fort encor et courut sous la couche.
C'était chose fort laide à voir que cette bouche

- **Lassa ! diguèt Satan**, l-ai bien fred, l-i a de nèu
Vos farai gis de mau, m'aprocharai dau fèc.

- Nos fariàs gis de mau ! que fariàs outra chausa ?
Savem ben que tot mau lo Diable nos lo causa ;
Va-te'n, qu'es pas lo bois que te manca ves ti,
E que jamai Satan mete los pès ves mi.

Lo Diable de despit se mordèt las babinas,
Mes en continuant sas frapas las plus finas ;
Parlèt plus qu'a la femna ; i saïà lo berlòt !
Que las femnas ne'n son un animal curiòs.
Alòrs, en reprenent una voetz tota boama,
Dissiguèt : « Si voliatz, si-ò-plai, ma bona dama,
Me laissar que passar mas banas solament
Per la jauneira ; ailàs ! qu'es qui ! precisament
Que ne'n soffro lo mai ; ren qu'un brison d'aer tiède
Me fariá tant de bien ; fau ben que l-òm s'entraïde ;
Me laissetz pas jalar davant vòstra maison ».

La filha qu'auvissiá quello parlar si doç
Faguèt : – Mas, qun grand mau l-i veietz-vos, mon paire ?
– Ma fi ! l-as ben raison, l-urio ? ditz la maire
Que se sentiá rostir per la curiositat.

Lo Diable ne'n perdiá pas lo mòt ; l'efrontat,
Redoblèt sos suspirs, redoblèt sa preïera,
Tant que la maire, enfin, urissèt la jauneira.
Mas, pas besuenh d'urir, se l-i èra pas metut
Que las banas, déjà, passavan lo partús.

Lo chichon ne'n japèt e, tremblant dien sa caja,
La turturèla blancha arrestèt son ramatge.
Lo mestre vouguèt ben repossar lo verrollh ;
La testa aiá segut las banas ! Lo chichon
Sarrèt la coá, fuguèt s'escondre sos la coja.
Mainats, que qu'èra laide a veire, quela bocha

Qui s'ouvrait en riant, ces yeux ronds et ce cou
S'allongeant, s'allongeant pour passer par le trou.
- Voyez, dit le mari, vos beaux exploits, Madame !
- Il n'ira pas plus loin du moins, reprit la femme,
Jamais son large dos ne passera par là !
- Hélas, cria la fille, il passe le voilà,
Fuyons, il est chez nous ! –

Que s'ovriá en riant, los uelhs verds e lo coel
S'alongant, s'alongant, per intrar totjorn mai.
– Veietz ce qu'avetz fait, bogressas de fotalas.
Dissiguèt lo patron. – Mas, du moens, sas espalas
L-i porran pas passar. Mon Dieu ! mon Dieu, veiquí
Que passa tot entier ! – Sauvem-nos tots ! l-es qui !!
Poiem plus l'empachar ?

C'est vrai dit le parjure,
Qui s'était faufile par l'étroite ouverture
Tête et corps, tout entier, souple comme un ser-
pent.
Qui cause avec Satan, tôt ou tard s'en repend !
Que sa corne à demi par un trou se faufile,
Bientôt dans la maison il élit domicile !

Qu'es vrai, diguèt lo Diable
Que s'èra faufile tot coma una sarpent :
« Cu parla daube mi tuest o tard se'n repen,
« Lo bon deven mauvès, lo riche miserable ;
« Que ma ban'o ma coá l-intre d'un petit bot
« Sietz sur qu'ò sarai tuest mestre de la maison. »

Le roquet s'était tu ; la colombe aux abois
Hélas ! avait chanté pour la dernière fois.
A partir de ce jour, dans la maison déserte
Le hibou logea seul : par la porte entrouverte
On entendait parfois s'élever un grand bruit,
Puis enfin la maison disparut une nuit.
Le matin on trouva des rochers à sa place,
Le sol s'était ouvert : au fond de la crevasse
Gisaient un tas de pierres et d'informes débris ;
A l'entour s'élevaient quelques pins rabougris.
Depuis, dans ce réduit chanté par la Ballade,

Lo chin s'èra quesat ; la paura tuturèla,
Lassa ! l-aiá chantat lo darreir còp per iela !

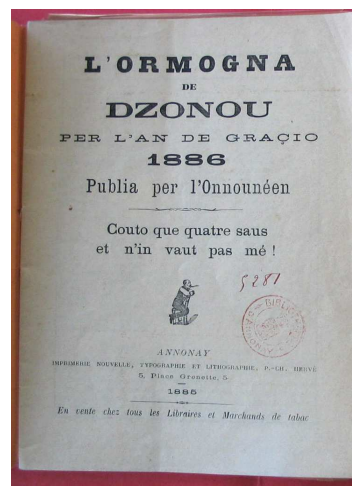
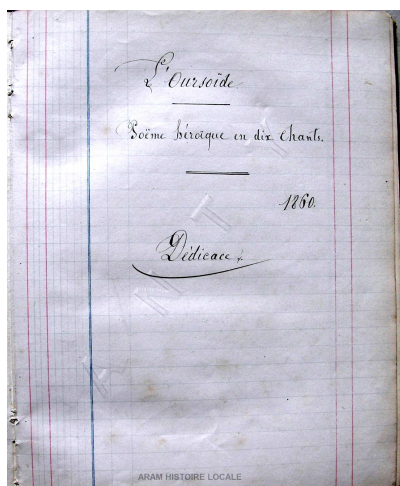
Mainats, me creietz-vos ? l-òm m'a dit que diupuei
Si l-òm passav' aquí quand l-èra meianueit,
L-auvian de bruch coma si joavan a las bolas.
Lo chastel l-aiá plus d'abitans. Las noncholas
L-i faguèran lhòrs nis. Puei, petit a petit,
Quò se desbrissèt tot ; e veiquiá qu'un matin
Lo monde dau país en descendent la rasa
Fuguèron tot surprés de veire quela crasa.

Quand il passe au pays quelque troupe nomade
Zingari, Gitanos, bateleurs, bohémiens,
Ils vont là, déballer leurs enfants et leurs chiens,
Installer en plein vent leurs fourneaux diaboliques,
Et dans l'ombre apprêter leurs recettes magiques.
Le passant qui les voit, frémit pour ses lingots
Et la mère en tremblant fait rentrer les marmots.

Quand passa per país de quelis boemiens
Que fan ren que de mau, lòrsque quauquis vauriens
Savon pas ont coujar ; van diens quela colina
Per escondre ou minjar lo frut de lhòr rapina ;
E la mamà que vei tots quelis galifrans
Emmena sa polalha e rintra sos afants.

(Extrait de L'Oursoïde, chant IX, 1860. Transcrit et mis en page par Jean de Bélair)

Dzonou/Auguste De Missolz (Ormogna de Dzonou, 1886) Graphie moderne Marc Noalha.

Savem quau sem !

Una occitana qu'a achabat per z-o saveir-qu'achabèt en z-o sachent

Èras venuá en 1920, franc coma lo Joan Bodon, un nom que te diriá ren qu'as passat ta viá loenh de la literatura escrita occitana.

Coma franc de mond de ton mond, de ton temps, tu, la petita dau Joan-Maria dau Maigre e puèi de la Loïsa, los neoruraus de las sasons setanta te fasián paur. Quand s'aduguèron quelos « long-piau » coma z-o as agut dit, te sias demandaa çò que venián faire aquí, a faire los vesins, de joines pas tròp coma chau... Mas sens tardar, tròp amitosa per demorar a te mesfiar, vos sètz trovats.

Tas idèias quò èra ta viá, gis de teoria, l'intellectualizacion quò èra mas las mans dins la tèrra. Ta condicion de femna liura es estaa una libertat impausaa per la viá, l'òme que putafina te lascia a 36 ans t'emançar, t'esbandir de fòrça. La tèrra e l'òvra penabla que demanda l'as pas chausiá quau es i-ela que t'as chausiá. Mas las idèias d'aus long piau, que i-elos avián pres lo temps de las brojar se trovèron compatiblas aube tu. En arrivent aquí, an comblat tantsepé la solesa dau país, la montanha voidaa de sos joines davalats per las vilas. Lo desvolopament dempuèi las sasons cinquanta fasiá en accelerent per desprofitar lo mond païsan amai lo teissut social d'amont naut. Demorará d'abòr pas grand veiaa. En mai d'aquò los long-piau te son vengut bailar la man per faire la besonha un pauc tots los jorns. Amai venián a la velhaa qu'aviás la television, dau temps que quela veiaa en blanc e neir se partajava... Veiquià, los Long-piau venguts tos amics.

Ieu èro mas petioton lo jorn que se son meirats, la viá los a fait filar loenh dau país, savo que t'a franc savu mau. Mas qu'ò es aquí que comencèt nòstra istòria, una istòria de transmission. La tèrra qu'as tant bien sonhaa èra a me chausir... Un còp passat lo temps de la joinessa a faire lo barrutaire, a virar d'un latz o d'un autre sens tròp saveir per de qué, quò es aquí que me sió pingat. Achabèro per m'arrapar a quau morcelon de tèrra coma z-o chantava franc bien Idir dins la chançon « Muqley ». Aquí explica que quand sem perduts, poem essayar de nos refugiar dins l'alcoòl, la dròga, la religion, (diriái mai lo viatge qu'es un pauc la mèma), e ben demorem loenh de nòstre èstre dau dedins. Quò es mas sus lo chamin de nòstras originas, lengas, tèrra, cultura... que se tornem trovar. Montanha de Cabília, montanha de Forés, montanhas de libertat. Veiquià, transmission de la tèrra aube ton messatge clar, la Maria de vès Martin, per l'acompanhar. As pas estudiát las teorías libertàrias mas a sonhat la viá, as vegut lo mond davalat per trabalhar dins las usinas, dins las institucions e puèi los a vegut tornar montar la diumenge per prendre l'èr. M'as formulaa la veiaa coma aquò : « se vòles demorar aquí, quò serà pas aisat que la besonha se fai pas tota sola, n'arraparàs de maus de ren mas çò qu'es seür e que compta franc, quò es que i aurá dengun per te comandar ! ». Quau messatge l'ai jamai eissublat.

Sus lo còp de los vint ans ai començat de comprendre que la cultura dau país èra liaa a las lengas d'aquí, Forés país de rescontre de doas culturas. Me sió arrapat a parlar, a te parlar en occitan, en arpitan, en occipitan, en foresian qué. Aquí nòstra relacion a pres una altra dimension.

Mai d'una decenia, de centenas d'oras de plaser, a se parlar, chasque setmana aube una intimitat tot-jorn mai fòrta, sens se z-o dire tachar de tornar trovar nòstra identitat. Saviam pas exactament per anar onte mas èriam destermínats. Quò es dins tas darrèiras setmanas de viá que m'as donat una frasa, aquí, sortiá de las nèulas dau vielhum, a l'atge que las idèias s'entremesclan, au contacte de dos mots « Vilatge Occitan », m'as dit : « Au mens savem quau sem ».

Tota una viá per passar de l'estat de sens identitat fixa, ressortissenta de Patoisia, a occitana.

Una frasa, una fòrça, i-ara poem saveir quau sem mas nos demòra de faire tant e mai per poire mas, tot simplament, existir.

Lo Mic - 2019

Le Gotèl de la Nana

Joan-Claudi Foèt

Le gotèl de la Nana antan èra un granjon
coma un borlhon de lana arrapat au boisson.

Nana i viviá soleta lai-mont sos Chirat Blanc,
dobe un chin, 'na mireta, una chiaura e un banc.

Quela chiaura benlaira paissíá diens le gotèl,
un prat en pendolaira, èrba moissa en mantèl.

Foguèt joina a son ora la Nana iela mai.
Temps que ritz, temps que plora, decembre après le mai.

Èra genta e bien brava, un pauc simpla pasmens.
Au promeir que passava ofrissíá de bon temps.

La Nana foguèt maire d'un petit mòrt-naissut,
buscharon, barrutlaire ? de paire inconeissut.

Soleta èra estaa gròssa, soleta s'acogèt,
soleta diens la fòssa son morton enterrèt.

Faguèt 'na genta tomba, i plantèt un tilhòu
diens le fons de la comba per son paure eschiròu.

Quel aubre de maravilhas fasiá de flors tot l'an
e tot l'an las abelhas venián quèrre quau pan.

Nana i botèt 'na brucha que lhi fasiá de miau,
de miau tota una cucha coma un present dau ciau.

Qu'èra un miau bien estrange, le melhor dau país.
« Qu'es le miau de mon ange, un miau de paradís. »

E las annaas passèran, la Nana vielhissíá.
Sos chaveus blanchiguèran, le tilhòu florissíá.

Per portar sa misèria, aviá per reconfòrt
la celèsta matèria venent dau petit mòrt.

Chiaure, chin e mireta, Nana los perdiguèt.
Aviá viuput soleta, soleta meriguèt.

L'encrosèran sos l'aubre que iela aviá plantat,
de tèrra e pas de maubre, son petit a costat.

Le gotèl de la Nana venguèt un grand ronzeir,
s'ebolhèt sa cabana e tornèt au rocheir.

Mas los pastres d'abelhas botèron brucha' autorn
dau tilhòu de mervelhas que florissiá totjorn.

Le miau que se'n tirava èra cent còps melhor
que la plus pura sava, la plus fina licor.

Nautres passàvem d'oras, furgant chasque boisson
per ne'n culhir las moras quand veniá la sason.

Picats d'espiunas duras, aviam las mans en sang
e nòstras confeturas tenián le promeir rang.

Mas un proprietari per alargir son viòu
anèt vers le notari e tombèt le tilhòu.

Un matin te revelhas, vaquí que tot se pèrd :
las divinas abelhas, le tilhòu totjorn vèrd,

le miau dau petit ange diens las brancha' escondut,
voudriàs que ren non change e pasmens tot a fut.

Dobe son petit, Nana sos las grands ronzas dèrm.
Una viá non es vana quand a sonjar nos sèrv.

Le Gotèl de la Nana es un luec reau, enquesiam sos le Chirat Blanc. Lai montèro cent còps e benliau biaucòp mai. Diens la Vocança, apelam « gotèl » un prat en pendolaira onta cola un petit riu que fai son èrba verda.

Ieura quau gotèl a virat au ronzeir, de ronzas espessas e plenas de moras l'estiu (nosautres prononciam « moeiras »). Me siau totjorn demandat qui qu'èra quela Nana. Faliá que lhi trovèsse una istòria, una complanta trista, dobe de mots tot simples en vèrs de mirliton. Bien o mau, qu'es chausa feita...

« Los pastres d'abelhas » : comprendre « los apicultors ».

J.C.F.

Variacion

Char·a·s lector·a·s! dau Grinhon, coma se sarra la fin de l'an e las fèstas –moment de paitz e de calma– ai franc envèia de vos parlar de quaucam : *la bagarra*. Pas la bagarra fisica, vos rassuro que l'amo pas nimai, mas la *bagarra verbala occitano-occitanista* (quò fai assaventat tot plen). Mi, generalament, la fuo la bagarra, mès n'i a per qui, se bigornar, se picanhar o se chicanhar (chaussiretz çò que vos conven) quand nos botem a parlar nòstra genta lingua, es un art de viure a la mòda occitana (o *patoisanta*, encara un còp, çò que vos conven).

Dembada que faguèssem d'esfòrçs per faire viure e existir la lingua (e tot lo monde se botariá d'acòrdi per dire que ne fau d'esfòrçs), i a totjorn quauqun, –Mossur o Madama zò sap tot bien coma fau– per dire : - « *A non, aquí se ditz pas coma 'quò !* » N'i a de tota mena d'aquel monde, un vrai arc-en-cial de colhon·a·s²... L'intolerància mesclaa au conservatisme lingüistic es un vrai poison. Empacha aus debutants, au monde que son pas a l'aise (per franc de rasons diferentas) de se botar a parlar. Balha una regdor, quasi sacraa, a la lingua dau temps que deuriá èstre –per definicion– sopla e concilianta. Fai eissubliar que la variacion lingüistica, las diferéncias entres nòstres parlars es una font de richessa e de poèsia per nòstra lingua. Alòrs, sent remèdi, la senta Variacion !? Moens viste collègas, qu'es mai complicat qu'aquò... A la faire senta la variacion, se tròva lèu de monde per justifiar son... localisme extremista. Mi, empasnimens, prefero çò laïc. Los *localistas* son quasi pires que quelo brave monde que ne parlèro 3 linhas en dessus, que pòion³ pas comprendre los vesins quand venon pas dau mèsme vilatge. Estranja fusica que se passa en cò de ielos. De fes que i a, decidisson de chamjar totas las letras (sus papièr, sus ordenator, sus lo colhièr dau miron... d'en pertot vos diso), que braman que coma escrivem es pas franc bon⁴; e los veiquiá que te fan de gramaticas, de dictionaris, de recèptas de coisina, de placas de matricula... dins la lhòr ortografia, melhor que totas las autras. Per questa còla, una definicion possibla d'*Occitània* seriá : *1345 gramaticas, 98 grafias e 3 país (e un milierat de lingas !)*⁵. M'imagino ben, selon lhòr logica, una visita au librari o la bibliotèca per trovar un metòde d'aprendissatge de la lingua : sus l'estagièra i auriá la famosa « *Gramatica Occitana selon lo parlar anonenenc* », la non moens coneissuá « *Gramatico provençalo seloun lou dialète lamastrès* » e los celèbres : « *Manual practic d'occitan uganaud dau Chambon* » e « *Gramatiquo vélayézo d'après lou parla catouliqué dôo Tchambou (graphio de l'òtjou)* »... Gente programa !

Creio que tot es una question d'equilibri. Un equilibri entres las particularitats de chascun parlar, l'acceptacion de la variacion, e una vision globala de la nòstra lingua. Savo ben qu'es pas simple, mas la lingua se merís, e se contunhem coma quò crevará per de bon. Verai que en fasant ensin, parlarem benlèu pas exactament coma parlavan nòstres vièlhs de la debuta dau siècle. E alòrs ? Son mòrts e nosautres siem vivents ; lo monde qu'aviá vegut espelhir la lingua a dispareissut, e nosautres n'avem un a bastir daube lhòr eiretatge. Soventem-nos de çò qu'escrivíá Loïsa Paulin⁶ : « *Cap a nosaus tornatz, trèvas / Passatz lo*

grand Rius / Per dire a la amas grèvas / Que lo mòrt es viu, / Que noirissètz nòstra vida / Paures trespasats / E que sèm que l'espelida / Dels sègles passats. »

Es per aquò que l'amo tan quello Grinhon, que nos arriva coma pòt, a la novèla sason : chascun·a i pòt escriure, coma zò vòl, daube de mots eiretats de sos parents o furnats dins un diccionari o empruntats a un vesin. La gasetta dau Naut-Vivarés balha un tansepèt d'esper que i a encara de monde per l'escriure e la legir la lingua, variabla e diversa. Surtot, nos fai veire çò que pòriá faire la lingua deman : dire lo present, contar lo passat, imaginar lo temps que ven e explorar d'autres realitats.

Lo Quentin.

- 1 M'essaio a l'escritura occitana inclusiva ; aquò s'èur qu'avèm aquí una brava sorça de bagarras per las annas que venon !
- 2 Fau encara inclusiu, mas fau bien dire que son generalament mai d'òmes que de femnas... Parternalista la societat occitano-francesa ? Prenetz pas paur : es un mau planetari (quasi)...
- 3 Dins la realitat : *vòlon*.
- 4 Dins queste cas, faudrà que m'expliquèssan perqué fan pas parelh per lo francés : « ille » dins *ville* e *filie*, se pronóncia pas de la mèisma faison, la lectura es variabla, e pasmens creio pas que vòlhan desvolopar una grafia novèla... Enfin, benlèu ben.
- 5 A nosautres d'ajostar : *e pas mai de 10 000 locutors vivents*..
- 6 Extrait dau poèma « *La Ronda dels Mòrts* », in *Direm a la nòstra nena* (1992, Vent Terra).

LOS JAVANHÒUS D'ES RÒCHAS PLATAS

Ce petit conte avait été préparé par Jan Nicolas pour le dire devant les enfants de CP, CE1, CE2 de l'Ecole publique de Saint Félicien dans le cadre d'une initiation à l'occitan. Avec la situation sanitaire que nous connaissons, nous n'avons pas pu continuer cette intervention en milieu scolaire. Espérons que nous pourrons bientôt en faire profiter les enfants.

Es Ròchas Platas, abitava una familha de javanhòus que vivian bien tranquiles. La maire après aver covat un mes, dos petits javanhòus espelhiguèran. Quand arrivava la nueit, lo paire partiá a la chaça per nurrir sos petits. Dau temps la maire los sonhava.

Despuei qu'avian installat quelas grandas eolianas, quò fasiá tament de bruch dins la jorna que los petits arrivavan plus a durmir e minjavan ren. Mes que faire ?

Lo javanhòu anèt veire sa vesina, una vielha gralha qu'èra totjorn de bon conselh. La gralha li diguèt : « Fariá melh de quitar lo país si vòles que tot reprene lo dessus. »

Un vèspre, lo javanhòu e sa femna prenguèran chascun un petit dins lhurs èrpias e los portèran a la cima dau Sardier. Los botèran dins lo nis d'un augelàs.

I-eüra los petits minjan bien e derman tota la jorna. Los parents se disan : « Qu'es bien domatge d'èsser pas vengut davant. » Si passetz, a bòrd de nueit, dau latz de la ròcha dau Curat damnat, de fes, auviretz lo javanhòu que fai : o ! o ! ooo !

La morala de quela istòria : « Si voletz durmir tranquile, lo jorn o la nueit, anetz abitar au Sardier »

Jan Nicolas

Patric Cròs

Le chemin des proverbes.

Coneissetz « L'arbre vagabond » ? Qu'es una librariá, cabaret de vin, restaurant au Chambon-sus-Linhon en Nauta-Leira. L'estiu li povetz anar auvir las « Lectures sous l'arbre ».

An fait un chamin de proverbis. Qu'es un chamin onte se trovan una dotzena de plancardas en occitan onte son marcats de proverbis recaptas per Théodore de Felice (1904-2005), un lingüista qu'a travalhat sus lo parlar dau caire protestant dau platon Vivarés-Velai. A sostengut sa thèsi en 1980 (aviá 76 ans !)

Los proverbis son pas escrits en grafiá normalizaa. Qu'es ben damatge, que de còps fau brotjar per trovar los mòts.

Ne'n veiquià quauques uns :

A mèi feouriér, meitâ palhâ, mèitâ fé, meitâ grâ

Toutâ filhâ ké montâ é vatsa ké désènt, â mèi tsâmi sé repènt
E una plancarda

Poietz anar veire la tèsi de Felice sus la tèla :

Le Patois de l'enclave protestante du Nord-Est de la Haute-Loire

<http://bibliochambon.blogspot.com/p/fonds-theodore-de-felice.html>

Las devinalhas dau Velai (Joan-Ives)

**Dós possons, dós pendolons,
doàs tondalhas, e un tapa-cuol :**

**Torçut, bitorçut, passo sotz la pòrta, paratz-me
de vòtras polas, èi pas páor de vòtre chin**

Deux tétons, deux caroncules,
deux endroits tondus, et une queue tape-cul.

-Une chèvre. [**una chiòra/chabra**]

Tordu, retordu, je passe sous la porte, préservez-moi de vos poules, je n'ai pas peur de votre chien.

-Un ver de terre. [**un verm de terra**]

Adièu Rogièr

Lo Rogièr Pasturel nos a quitat aquesta fin de novembre.

Ensenhaire retirat, fuguèt òme de teatre, contaire, autor, actor de cinema... e totjorn de bon rensontrè.

Venguèt aumens tres còps per participar a de festas de Parlarem en

Vivarés e aviam totjorn un grand plaser de lo rensontrar.

Contèt per nosautres a la sala de las fèstas d'Auson, parlèt de teatre e de son experiència personala ès Anonai a la M.J.C. e mai, l'an d'après, joèt

daube la companhiá *L'Albatros* de Pernes sa pèça : *La castanbada*.

Rogièr fai partiá d'aqueles qu'an fòrt aportat a la cultura nòstra, tant coma ensenhaire que comedian e autor. Un òme de qualitat, modeste, e qu'essublarem pas. A tota sa familha, a Valeria sa filha engajaa mai per la cultura occitana disem tota nòstra amistat.

Coisina

Estialetas de Chalendas

Pasta de biscueit

500g de farina, 250g de sucre en podra, 4 èus, 1 pinçaa de sau, 1 sachon de levura, 1 culhieron de canela

Per lo glaçatge

2 blancs d'èus, 200g de sucre glaça, quauquas gotas de jus de citron

Talhetz lo burre dins un plat saladier e laissez-lo molir, bojetz farina e sucre dins un autre plat, mesclatz e crosetz una font au meitan.

Botetz-i la levura, la canèla, la sau e lo burre molit, pastetz dau bot daus dets josca que lo mescle venguèsse sablós.

Bojetz questo mesclatge sur la taula de trabalh, apondre 3 jaunes d'èus e un èu enter.

Pastetz quò daube la pauma de la man per ne'n faire una pasta omogenèu. Rotletz-la en bola, empaquetetz-la dins un filme alimentar e recatetz-zò au fresc 2 oras de temps.

Prechaufetz lo forn a 210° (termostat 7), estaletz la pasta – 1 cm d'espessor minimum – e descopar las estialetas daube un empòrtapeiça.

Pausetz los biscueits, bien espaçats, sus la placa dau forn cuverta de papeir sulfurizat.

Enfornetz e fasetz cuire 20 menutas a pauc pres.

Tiretz los biscueits dau forn e pausetz-los sus una grilha per lo laisser fresir.

Dau temps, apromptetz lo glaçatge : mesclatz sucre glaça, blanc d'èus e jus de citron.

Acacetz de glaçatge los biscueits fresits e laissez durcir quauquas menutas.

Vocabulari : bojar = *vider, transvaser* ; mesclar = *mélanger* ; mescle, mesclatge = *mélange* ; apondre = *ajouter(incorporer)* ; omogenèu = *homogène* ; fresir = *refroidir* ; acaçar = *couvrir, recouvrir*.

Marie-Hélène (Marc per la version occitana)

**“ANC, DE VIVARES, NON AC CLAM,
QU’OM ESTRAINZ AGUES SET
NI FAM NI FOS COCHAZ.”**

(Jamais, du Vivarais, il n’y eut
plainte qu’un étranger
eût soif ni faim, ni qu’il
y fût tourmenté.)

Peire de Vic

